

ساده‌ترین آغاز برای ماندگارترین خانواده تاریخ

اول ذی‌الحجه، سالروز پیوند حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه(س)، یادآور ازدواجی است که با ساده‌ترین امکانات آغاز شد اما به ماندگارترین الگوی خانواده در تاریخ اسلام تبدیل شد.

اول ذی‌الحجه، سالروز پیوند حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه(س)، یادآور ازدواجی است که با ساده‌ترین امکانات آغاز شد اما به ماندگارترین الگوی خانواده در تاریخ اسلام تبدیل شد.

خبرگزاری مهر، گروه فرهنگ و ادب، زهرا اسکندری: اول ذی‌الحجه در تقویم اسلامی، یادآور پیوندی است که در فرهنگ دینی مسلمانان تنها یک مراسم خانوادگی یا اجتماعی تلقی نمی‌شود؛ پیوندی که در روایت‌های اسلامی از آن به عنوان ازدواجی آسمانی یاد شده و امروز به همین مناسبت با عنوان روز ازدواج و خانواده شناخته می‌شود. ازدواج حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه(س)، نه فقط روایتی تاریخی، بلکه الگویی ماندگار از ساده زیستی، معنویت، همدلی و نگاه الهی به تشکیل خانواده است؛ پیوندی که در آن معیار انتخاب، ثروت و جایگاه قبیله‌ای نبود، بلکه ایمان، اخلاق و رضایت الهی محور قرار گرفت.

در روایت‌های تاریخی آمده است که خواستگاران بسیاری برای ازدواج با دختر پیامبر اسلام(ص) قدم پیش گذاشته بودند؛ افرادی که برخی از آنان از ثروتمندان و چهره‌های شناخته شده جامعه آن روز به شمار می‌رفتند. عبدالرحمن بن عوف پیشنهاد مهریه‌ای سنگین شامل صد شتر، پارچه‌های گران قیمت مصری و هزاران دینار طلا را مطرح کرد و دیگرانی نیز با تکیه بر دارایی و موقعیت خود برای این ازدواج پیش قدم شدند؛ اما پاسخ پیامبر(ص) به همه آنان یک جمله بود: انتخاب همسر فاطمه(س) به خواست خداوند انجام خواهد شد.

وقتی ثروت، معیار انتخاب نبود

در جامعه‌ای که بسیاری از پیوندها بر پایه ثروت، قدرت قبیله‌ای و موقعیت اجتماعی شکل می‌گرفت، پاسخ پیامبر(ص) به خواستگاران دخترش معنایی فراتر از یک تصمیم خانوادگی داشت. او به صراحت اعلام کرد که ازدواج معامله و تجارت نیست و ملاک اصلی در انتخاب همسر، رضایت خداوند و شایستگی اخلاقی است.

همین نگاه سبب شد تا نگاه‌ها به سوی حضرت علی(ع) معطوف شود؛ جوانی که از کودکی در خانه پیامبر(ص) پرورش یافته و نزدیک‌ترین فرد به خاندان وحی بود. بسیاری باور داشتند که اگر کسی شایستگی هم‌ترازی با حضرت فاطمه(س) را داشته باشد، او علی بن ابی‌طالب(ع) است؛ هرچند فقر و نداشتن امکانات مادی، رفتن به خواستگاری را برای او دشوار کرده بود.

شرمی که به خواستگاری ختم شد

روایت‌ها می‌گویند حضرت علی(ع) پس از تردیدی طولانی، سرانجام تصمیم گرفت خواسته قلبی خود را با پیامبر(ص) در میان بگذارد. او پیش از رفتن، غسل کرد، بهترین لباسش را پوشید و راهی خانه پیامبر شد؛ اما هنگامی که در برابر رسول خدا نشست، از شدت حیا نتوانست سر بلند کند.

پیامبر با مهربانی از او خواست سخن بگوید. حضرت علی(ع) نیز با یادآوری سال‌هایی که در خانه پیامبر پرورش یافته بود، از علاقه خود به ازدواج با حضرت فاطمه(س) سخن گفت و تأکید کرد که در میان زنان، کسی را هم پایه دختر پیامبر نمی‌بیند. این خواستگاری، برخلاف بسیاری از رسوم رایج آن دوران، نه با سخن گفتن از دارایی و اموال، بلکه با صداقت، محبت و ایمان آغاز شد.

پس از گفت‌وگو با حضرت علی(ع)، پیامبر(ص) برای جویا شدن نظر دخترش به نزد حضرت فاطمه(س) رفت. در روایت‌ها آمده است که حضرت زهرا(س) با دیدن پدر، همانند همیشه با احترام از او استقبال کرد، آب آورد و کنار او نشست.

پیامبر(ص) درباره خواستگاری حضرت علی(ع) سخن گفت و فضائل او را یادآور شد. هنگامی که نظر دخترش را پرسید، حضرت فاطمه(س) سکوت کرد؛ سکوتی که در فرهنگ آن روز نشانه رضایت بود. رسول خدا(ص) پس از این سکوت فرمود: «الله اکبر، سکوت دخترم نشانه رضایت اوست.»

در بسیاری از روایت های اسلامی، این ازدواج به عنوان پیوند «نور با نور» توصیف شده است. نقل شده که جبرئیل بر پیامبر نازل شد و فرمان الهی را برای این ازدواج آورد؛ پیوندی که در نگاه مسلمانان تنها یک انتخاب زمینی نبود، بلکه تقدیری الهی به شمار می رفت.

پیامبر(ص) بارها تأکید کرد که اگر علی(ع) آفریده نمی شد، همتایی برای حضرت فاطمه(س) وجود نداشت. همین نگاه، مفهوم «کفو بودن» را در فرهنگ اسلامی معنا کرد؛ همتایی ای که نه بر اساس ثروت و ظاهر، بلکه بر پایه ایمان، اخلاق و معنویت شکل می گیرد.

پس از موافقت پیامبر(ص)، سخن از مهریه به میان آمد. دارایی حضرت علی(ع) محدود بود؛ شمشیری برای جهاد، شتری برای کار و سفری ساده و سپری که در میدان های نبرد همراهش بود. پیامبر(ص) فرمود شمشیر و شتر برای زندگی و دفاع لازم است، اما سپر را می توان فروخت. همان سپر، مهریه حضرت فاطمه(س) شد؛ مهریه ای که بعدها به یکی از مشهورترین نمونه های سادگی در تاریخ اسلام تبدیل شد. این روایت در طول قرن ها همواره به عنوان نمونه ای از دوری از تجمل و آسان گیری در ازدواج نقل شده است.

ساده ترین آغاز برای ماندگارترین خانواده تاریخ

جهیزیه ای از جنس سادگی

جهیزیه دختر پیامبر اسلام(ص) نیز تصویری متفاوت از آنچه بعدها در بسیاری از جوامع به عنوان تشریفات ازدواج شناخته شد، ارائه می کرد. وسایل خانه شامل چند ظرف سفالی، یک دستاس دستی، چند بالش، حصیری ساده و لباسی معمولی بود.

وقتی این وسایل را نزد پیامبر آوردند، چشمانش پر از اشک شد و دعا کرد: «خدایا این زندگی را برای کسانی که بیشتر ظرف هایشان گلی است مبارک گردان.»

خطبه ای که در مسجد مدینه پیچید

مراسم عقد در مسجد مدینه برگزار شد؛ جایی که جمع زیادی از مسلمانان حضور داشتند. پیامبر(ص) پیش از خواندن خطبه، از جایگاه ویژه این پیوند سخن گفت و اعلام کرد که عقد این دو پیش از زمین، در آسمان بسته شده است. او خطاب به مردم فرمود که مخالفتش با دیگر خواستگاران، از جانب خودش نبوده، بلکه فرمان الهی چنین اقتضا کرده است.

پس از آن، خطبه عقد جاری شد و حضرت علی(ع) نیز در سخنانی کوتاه خداوند را سپاس گفت و ازدواج را نعمتی الهی توصیف کرد. پیامبر(ص) نیز در پایان برای این زوج دعا کرد و از خداوند خواست زندگی آنان را مبارک و پایدار قرار دهد.

نخستین اجاره نشین های تاریخ اسلام

پس از مراسم عقد، نوبت به آغاز زندگی مشترک رسید. حضرت علی(ع) خانه ای شخصی نداشت و با جست و جوی فراوان، خانه ای کوچک و اجاره ای را انتخاب کرد؛ خانه ای ساده که با کمترین امکانات آماده زندگی شد.

وسایل خانه نیز بسیار محدود بود؛ چند ظرف، پوستینی برای زیرانداز، مشک آب و وسایلی ابتدایی برای زندگی روزمره. با این حال، همین خانه کوچک بعدها در تاریخ اسلام جایگاهی ویژه یافت؛ خانه ای که بسیاری از رویدادهای مهم زندگی اهل بیت(ع) در آن رقم خورد و نمونه ای از زندگی ساده اما سرشار از محبت و معنویت شد.

شادترین جشن بی آرایش مدینه

مراسم عروسی حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه(س) در عین سادگی، فضایی سرشار از شادی داشت. زنان مدینه اشعار شاد می خواندند، تکبیر می گفتند و عروس را تا خانه همراهی می کردند.

شام عروسی نیز بسیار ساده بود؛ غذایی محدود که بیشتر مهمانان آن را فقیران مدینه و اصحاب صفا تشکیل می دادند. اما

همین جشن ساده، در روایت‌ها با عنوان یکی از باشکوه‌ترین مراسم‌ها یاد شده است؛ شکوهی که نه از زرق و برق، بلکه از صمیمیت و معنویت سرچشمه می‌گرفت.

لباس عروسی‌ای که بخشیده شد

در میان روایت‌های مربوط به شب عروسی، ماجرای بخشیدن لباس عروسی حضرت فاطمه(س) نیز جایگاه ویژه‌ای دارد. نقل شده است که در مسیر مراسم، نیازمندی از او درخواست کمک کرد و حضرت زهرا(س) لباس نو خود را به او بخشید و با لباسی ساده‌تر به خانه همسر رفت. صبح روز بعد، وقتی پیامبر(ص) دلیل این کار را پرسید، پاسخ داد که این رفتار را از آموزه‌های قرآن و روش پدرش آموخته است؛ اینکه انسان از آنچه دوست دارد انفاق کند.

پس از پایان مراسم و رفتن مهمانان، پیامبر(ص) برای دختر و دامادش دعا کرد و آنان را به زندگی مشترک بدرقه کرد. در روایت‌ها آمده است که حضرت زهرا(س) در نخستین شب زندگی مشترک، به یاد آخرت و مسئولیت انسان در برابر خداوند افتاد و از حضرت علی(ع) خواست آن شب را با عبادت و نماز آغاز کنند.

آن شب، خانه کوچک علی(ع) و فاطمه(س) با نماز، دعا و نیایش روشن شد؛ خانه‌ای که بعدها بسیاری از مسلمانان آن را نماد خانواده‌ای الهی و الگوی زندگی مشترک دانستند.

امروز، قرن‌ها پس از آن پیوند، ازدواج حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه(س) همچنان در فرهنگ اسلامی به عنوان نمونه‌ای از ازدواج آسان، ساده و معنوی یاد می‌شود. در این روایت تاریخی، آنچه بیش از هر چیز دیده می‌شود، کم‌رنگ بودن تجملات و پررنگ بودن ایمان، محبت، مسئولیت‌پذیری و همراهی است.

از مهریه‌ای ساده و جهیزیه‌ای محدود گرفته تا خانه‌ای اجاره‌ای و جشنی بی‌آلایش، همه جزئیات این ازدواج نشان می‌دهد که بنیان خانواده، بیش از آنکه بر امکانات مادی استوار باشد، بر اخلاق، تفاهم و باورهای مشترک تکیه دارد؛ مفهومی که همچنان در مناسبت روز ازدواج و خانواده مورد توجه قرار می‌گیرد.

منبع:

فاطمه علی است/ علی قهرمانی/ انتشارات جمکران